

การวินิจฉัยโรคข้าว

นางวิชชดา รัตนกาญจน์

ข้าราชการบำนาญ กรมการข้าว

Email: rwitchuda@hotmail.com

ภาพ : กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

เนื้อหาการบรรยาย

ความหมายของโรคพืช

ปัจจัยและสาเหตุการเกิดโรคพืช

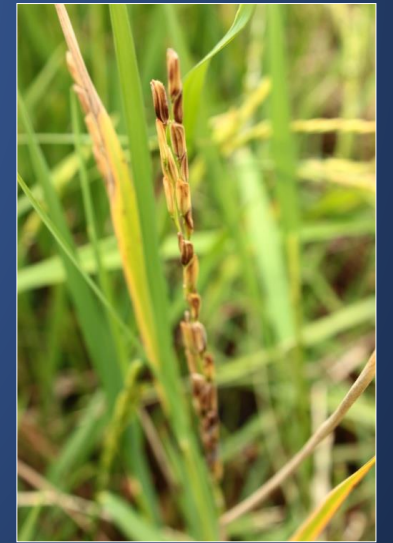
การวินิจฉัยโรคข้าว

โรคข้าวที่สำคัญของประเทศไทย

การจัดการโรคข้าว

ความหมายของโรคพืช

โรคพืช (Plant Disease) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือความผิดปกติของพืช ที่ต่างไปจากพืชปกติ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของพืช ก่อให้เกิดความเสียหายกับพืช โดยแสดงออกมาให้เห็นทางด้านคุณภาพและ/หรือ คุณค่าทางเศรษฐกิจที่ต่ำลง

ปัจจัยและสาเหตุการเกิดโรคพืช

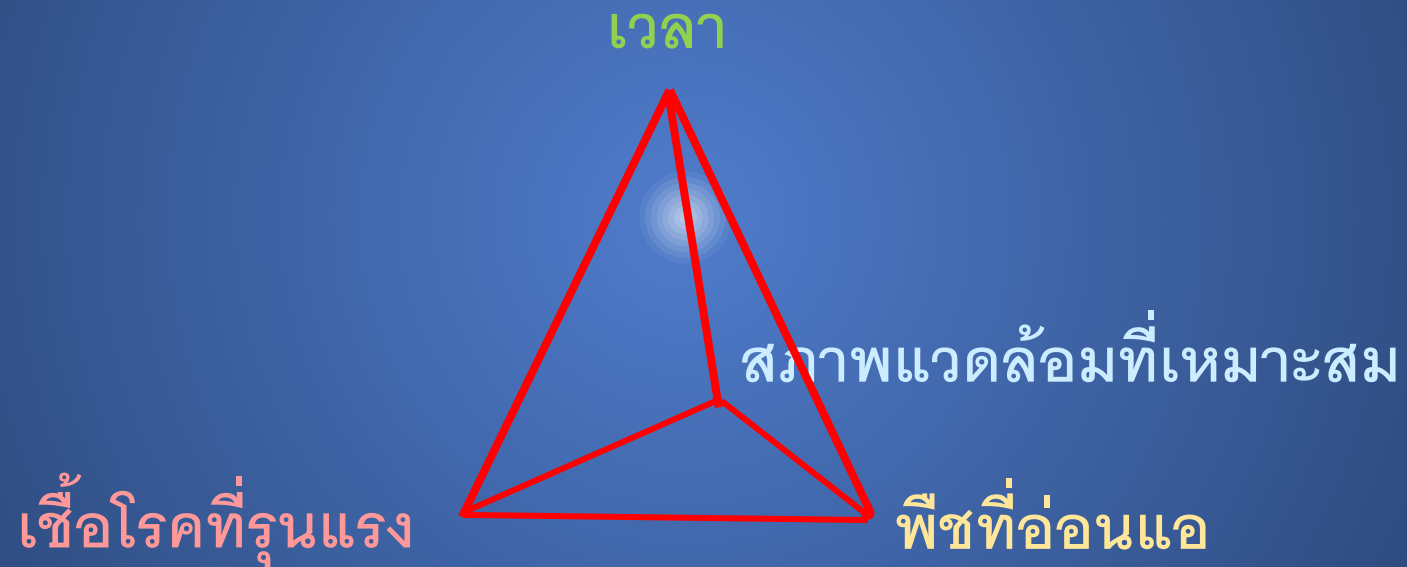
ปัจจัยสำคัญของการเกิดโรค

Disease triangle

ปัจจัยและสาเหตุการเกิดโรคพืช

ปัจจัยสำคัญของการเกิดโรค

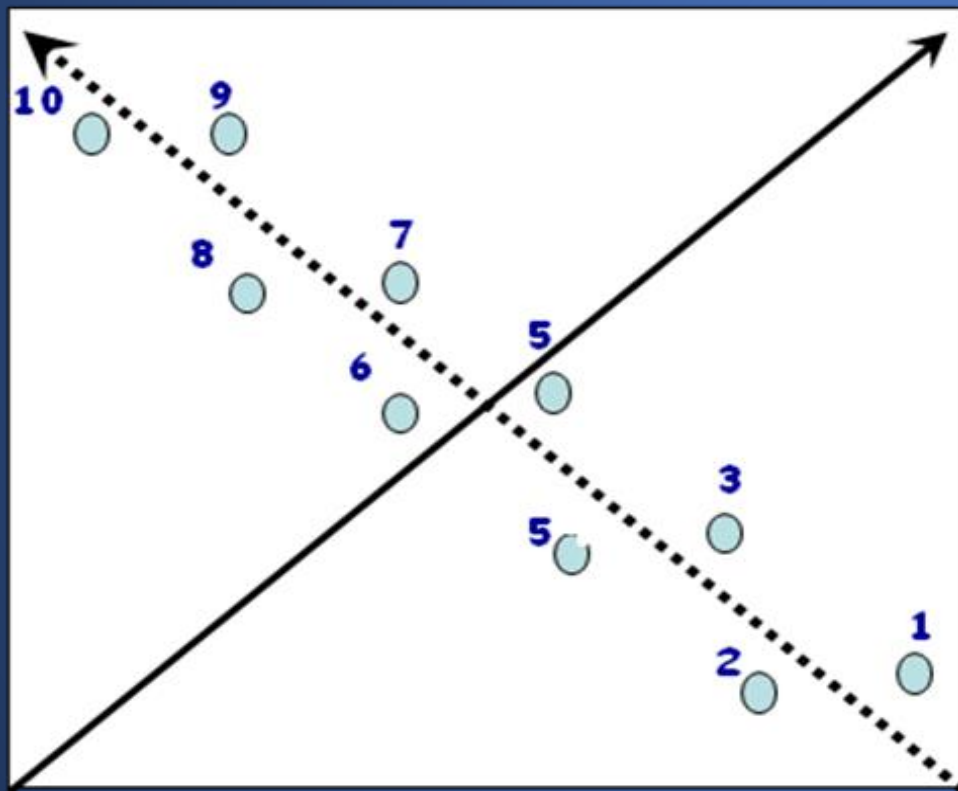

Disease pyramid

เราจะทราบได้อย่างไรว่าต้นข้าวเป็นโรคแล้ว

สุ่มสำรวจในแปลงนาเป็นระยะ ๆ ทุก 7-14 วัน หรือเมื่อมีปัจจัยที่สนับสนุนการเกิดโรคเกิดขึ้น

การสุ่มสำรวจโรคข้าว

อาการของต้นข้าวจากการเกิดโรค

← ต้นเตี้ยกว่าปกติ

ต้นสูงกว่าปกติ →

อาการของต้นข้าวจากการเกิดโรค

สีของใบเปลี่ยน

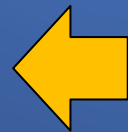
ลักษณะรูปร่าง
ของใบเปลี่ยนไป

อาการของต้นข้าวจากการเกิดโรค

การตายของเนื้อใบ

ใบจุด ใบขีด ใบแห้ง ใบไหม้

สาเหตุการเกิดโรคพืช

สิ่งที่มีชีวิต (Biotic)

- เชื้อรา
- แบคทีเรีย
- ไวรัส
- ไฟโตพลาสมา
- ไส้เดือนฝอย

สิ่งไม่มีชีวิต (Abiotic)

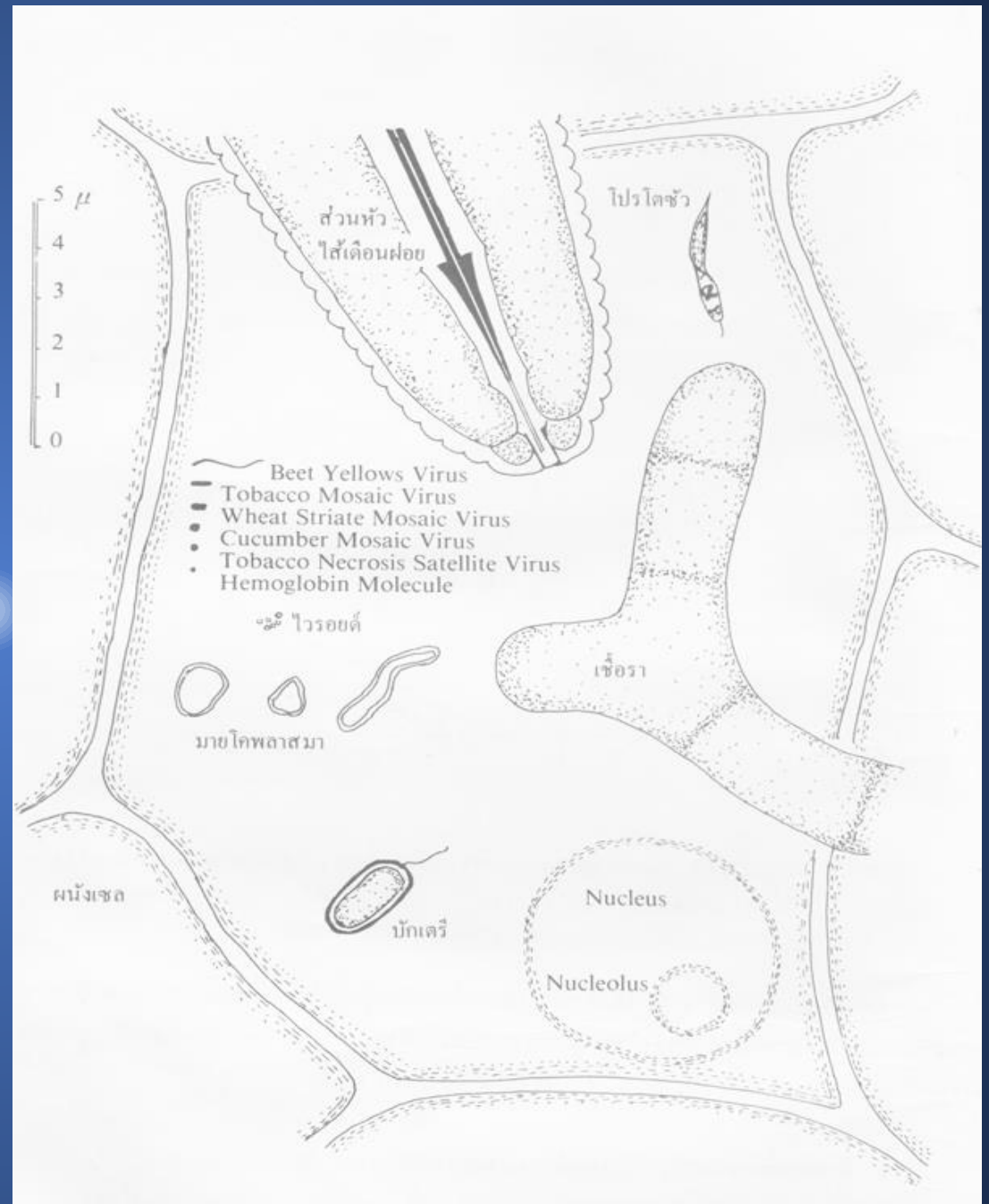

- ธาตุอาหาร
- สารพิษ เช่น H_2S
- สภาพแวดล้อม : น้ำ ดิน
- อุณหภูมิที่ไม่เหมาะสม

สาเหตุการเกิดโรคพืช

สิ่งที่มีชีวิต (Biotic)

ภาพไดอะแกรมแสดงรูปร่าง และขนาดของจุลินทรีย์
สาเหตุโรคชนิดต่าง ๆ เปรียบเทียบกับเซลล์พืช
(ที่มา : Agrios, 1978)

การวินิจฉัยโรคข้าว

การวินิจฉัยต้นข้าวที่เป็นโรค เป็นการลงความเห็นว่าเป็นต้นข้าวที่ผิดปกติ นั้น มีสาเหตุจากโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อสาเหตุชนิดใด หรือมีสาเหตุจากโรคไม่มีเชื้อที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่ผิดปกติ ซึ่งสามารถตรวจวินิจฉัยต้นข้าวเป็นโรคด้วยตาเปล่า จากลักษณะอาการที่สังเกตได้ด้วยตาเปล่า โดยอาจใช้เพียงแว่นขยายกำลังต่ำในการตรวจวินิจฉัย และเปรียบเทียบกับลักษณะอาการของโรคที่มีรายงานในประเทศไทย ซึ่งสามารถวินิจฉัยสาเหตุของการเกิดโรคของข้าวได้ และสามารถควบคุมหรือกำจัดโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากลักษณะอาการหรือเชื้อที่พบนั้น ไม่มีรายงานมาก่อน ต้องมีการนำมาตรวจพิสูจน์ว่าเป็นเชื้อสาเหตุโรคจริงหรือไม่ ตามวิธีของ Koch (Koch's postulates)

การวินิจฉัยโรคข้าว

หลักการในการวินิจฉัยต้นข้าวเป็นโรคด้วยตาเปล่า

1. การวินิจฉัยลักษณะอาการเบื้องต้น โดยการตรวจลักษณะอาการที่ผิดปกติโดยทั่วไปของต้นข้าวทั้งต้น ซึ่งจะ
สามารถวินิจฉัยและจำแนกสาเหตุของการเกิดโรคในเบื้องต้นได้ว่า เป็นอาการที่ผิดปกติเนื่องจากโรคที่มีเชื้อ
สาเหตุหรือโรคไม่มีเชื้อสาเหตุ

ลักษณะอาการของต้นข้าว	สาเหตุ
แห้ง-ไหม้ / แผลเป็นจุด-ขีด / เด่นชัด	เชื้อรา
แห้ง-โดยเฉพาะที่ขอบใบ-ใบมีแผลเป็นขีดลักษณะโปร่งแสง (แสงทะลุผ่าน)	เชื้อแบคทีเรีย
ขีด-เหลือง-สีส้ม-แสด-เขียวเข้ม / ต้นเตี้ยแคระแกร็น	เชื้อไวรัส และ/หรือไมโคพลาสมา
ขีด-เหลือง / มีปมที่ราก	ไส้เดือนฝอย
ขีด-เหลือง-เปื้อนคล้ายสนิม / ใบห่อม้วน / รากดำ / เมล็ดลีบระอาต ฯลฯ	โรคไม่มีเชื้อ

2. การวินิจฉัยลักษณะอาการโดยละเอียด โดยการตรวจลักษณะอาการของต้นข้าวที่ผิดปกติในแต่ละส่วนโดยละเอียด จะสามารถวินิจฉัยและจำแนกชนิดของโรคข้าวที่เกิดจากสาเหตุต่างๆ ได้ถูกต้องมากขึ้น

ชื่อสาเหตุ	ราก	ลำต้น	กาบใบ	ใบ	รวง	เมล็ด	โรค	
เชื้อรา	ปกติ	แผลคล้ายรูปตา / สีน้ำตาลปนเทา / ไหม้แห้ง			คอรวงหักพับ	ลีบ / ไม่สมบูรณ์	โรคไหม้	
	ปกติ	แผลรอยขีดสีน้ำตาล					แผลขีด / ต่าง	โรคใบขีดสีน้ำตาล
	ปกติ / ไม่ปกติ / สีดำ	แผลจุดสีน้ำตาลกลมหรือรูปไข่ / กระจายทั่วไป					จุด / ต่าง / เปราะ	โรคใบจุดสีน้ำตาล
	ปกติ	แผลสีเขียวปนเทา / แห้ง			แห้งเหี่ยว		ลีบ / แห้ง	โรคกาบใบแห้ง

2. การวินิจฉัยลักษณะอาการโดยละเอียด (ต่อ)

เชื้อสาเหตุ	ราก	ลำต้น	กาบใบ	ใบ	รวง	เมล็ด	โรค
เชื้อรา	แตกแขนง ที่ข้อลำต้น ด้านล่าง	ยาว อย่างปล้อง ผิดปกติ	ซีด	ซีด / เรียว / เก้งก้าง	อาจมีหรือไม่มี	ลีบ	โรคถอดฝักดาบ
	ปกติ	แผลปื้นสีน้ำตาล-ดำ	ส่วนใหญ่ ปกติ		โผล่ไม่พนักาบ	ลีบ / ต่าง	โรคกาบใบเน่า
	ปกติ-สีดำ	แผลจุด-ซีด / สีน้ำตาล-เทา-ดำ / มากหรือน้อย				จุด / ต่าง / ลีบ / สกปรก / เปราะ	โรคเมล็ดต่าง
	ปกติ	อ่อนแอ	ปกติ	ปกติ	ปะปนด้วยเมล็ด ที่เป็นโรค	บวมโตคล้ายดอกกระถิน	โรคดอกกระถิน

2. การวินิจฉัยลักษณะอาการโดยละเอียด (ต่อ)

ชื่อสาเหตุ	ราก	ลำต้น	กาบใบ	ใบ	รวง	เมล็ด	โรค
ชื่อ แบคทีเรีย	ปกติ / เน่าตาย	แห้ง / เหี่ยวเฉา		แห้งที่ขอบ	แห้ง / เหี่ยว	ลีบ / ไม่สมบูรณ์	โรคขอบใบแห้ง
	ปกติ	อ่อนแอ	ปกติ	ขีด / โปรงแสง	ไม่ปกติ	ไม่สมบูรณ์	โรคใบขีดโปรงแสง

2. การวินิจฉัยลักษณะอาการโดยละเอียด (ต่อ)

เชื้อสาเหตุ	ราก	ลำต้น	กาบใบ	ใบ	รวง	เมล็ด	โรค
เชื้อไวรัส	ไม่ปกติ / สั้น / สีดำ	เตี้ย / สีซีด	แคบ / สั้น ผิดปกติ	สีเหลือง-เหลืองปนส้ม	สั้น	น้อย / ไม่มี	โรคใบสีส้ม
	ปกติ / ไม่ปกติ / สีดำ	เตี้ย / เขียว	ผิดปกติ	บิด / แหว่ง สีเขียวเข้ม	สั้น / ไม่มี	น้อย / ไม่สมบูรณ์	โรคใบหงิก
และ/หรือ	ปกติ / ไม่ปกติ	เตี้ย / สีซีด / แตกกอมาก	แคบ / สั้น ผิดปกติ	สีเหลืองเขียว / แคบ / ตั้	ไม่มี	ไม่มี	โรคเขียวเตี้ย
ไมโค	ปกติ / ไม่ปกติ	เตี้ย / เขียว	มีเม็ดหูด	แคบ / สั้น มีเม็ดหูด	สั้น / ไม่มี	น้อย / ไม่สมบูรณ์	โรคหูด
พลาสมา	ปกติ	ยืนต้นตาย	สีแสด	สีแสด / ขอบใบ ม้วนเข้าหากัน	ไม่มี	ไม่มี	โรคใบสีแสด
	ปกติ / ไม่ปกติ	เตี้ย / สีซีด / แตกกอมาก	แคบ / สั้น ผิดปกติ	สีเหลือง / แคบ	ไม่มี	ไม่มี	โรคเหลืองเตี้ย

2. การวินิจฉัยลักษณะอาการโดยละเอียด (ต่อ)

เชื้อสาเหตุ	ราก	ลำต้น	กาบใบ	ใบ	รวง	เมล็ด	โรค
ไส้เดือนฝอย	มีปม	เตี้ย / สีซีด		ซีด / เหลือง คล้ายขาดธาตุอาหาร	ไม่สมบูรณ์ / ไม่มี	ไม่สมบูรณ์ / ไม่มี	โรครากปม

สาเหตุ	ราก	ลำต้น	กาบใบ	ใบ	รวง	เมล็ด	โรค
สารพิษที่เกิดจากการเน่าสลายของเศษซากพืชในนาไม่สมบูรณ์	สีดำ / เน่า มีรากใหม่ บริเวณโคน ต้น	เตี้ย / สีซีด	ซีด / เหลือง	ซีด / เหลือง จากใบล่าง ๆ / มีจุดสีน้ำตาล คล้ายขาดธาตุ อาหาร	ไม่สมบูรณ์ / ไม่มี	ไม่สมบูรณ์ / ไม่มี	โรคเมათอซัง

หลักการในการตรวจวินิจฉัยต้นข้าวที่เป็นโรคเบื้องต้นหลังจากมีการระบาดของแมลงพาหะ

แมลงพาหะ นำโรค	ราก	ลำต้น	กาบใบ	ใบ	รวง	เมล็ด	โรคข้าว
เพลี้ยกระโดด สีน้ำตาล	ปกติ ไม่ปกติ / สีดำ	เตี้ย / เขียว	ผิดปกติ	บิด / แหว่ง สีเขียวเข้ม	สั้น / ไม่มี	น้อย / ไม่สมบูรณ์	โรคใบหงิก
	ปกติ ไม่ปกติ	เตี้ย / สีซีด / แตกกอมาก	แคบ / สั้น ผิดปกติ	สีเหลืองเขียว / แคบ / ตั้	ไม่มี	ไม่มี	โรคเขียวเตี้ย
เพลี้ยจักจั่น สีเขียว	ไม่ปกติ / สั้น / สีดำ	เตี้ย / สีซีด	แคบ / สั้น ผิดปกติ	สีเหลือง- เหลืองปนส้ม	สั้น	น้อย / ไม่มี	โรคใบสีส้ม
	ปกติ ไม่ปกติ	เตี้ย / สีซีด / แตกกอมาก	แคบ / สั้น ผิดปกติ	สีเหลือง / แคบ	ไม่มี	ไม่มี	โรคเหลืองเตี้ย
เพลี้ยจักจั่น ปีกลายหยัก	ปกติ ไม่ปกติ	เตี้ย / เขียว	มีเม็ดหูด	แคบ / สั้น มีเม็ดหูด	สั้น / ไม่มี	น้อย / ไม่สมบูรณ์	โรคหูด
	ปกติ	ยืนต้นตาย	สีแสด	สีแสด / ขอบใบ ม้วนเข้าหากัน	ไม่มี	ไม่มี	โรคใบสีแสด

หลักการในการวินิจฉัยด้วยเครื่องมือเฉพาะ

1. การวินิจฉัยเชื้อสาเหตุด้วยกล้องจุลทรรศน์
2. การวินิจฉัยโดยการแยกเชื้อด้วยอาหารเลี้ยงเชื้อ
3. การวินิจฉัยโดยอาศัยคุณสมบัติทางสัณฐานวิทยา สรีรวิทยาและชีวเคมี
4. การวินิจฉัยโรคพิษที่เกิดจากแบคทีเรีย
5. การวินิจฉัยโรคพิษที่เกิดจากไส้เดือนฝอย
6. การวินิจฉัยโรคพิษที่เกิดจากไวรัส
7. การวินิจฉัยโดยวิธีทางชีวโมเลกุล ได้แก่ Immunology, Polymerase chain reaction (PCR), Reverse transcriptase polymerase chain reaction (RT-PCR), Restriction fragment length polymorphism (RFLP) และอื่น ๆ

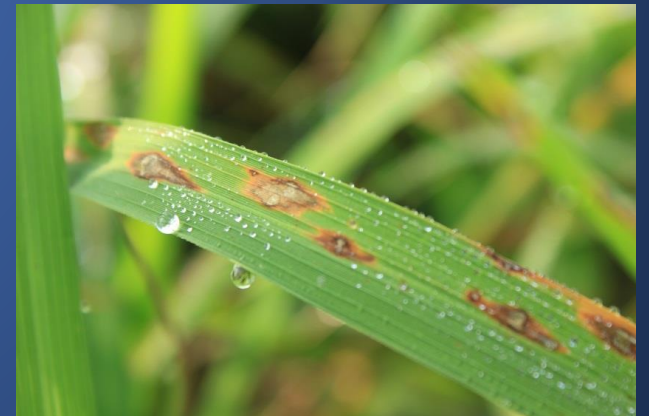
โรคข้าวที่สำคัญของประเทศไทย

โรคข้าวที่มีสาเหตุเกิดจากเชื้อรา

โรคไหม้ (Blast) : *Pyricularia oryzae* Cavara

โรคไหม้ระยะกล้า - แตกกอ

โรคไหม้ - ข้อต่อใบ

โรคไหม้คอรวง
(คอรวงเน่า)

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคใหม่

- พันธุ์ข้าวปลูกที่อ่อนแอ
- ปลูกข้าวหนาแน่นเกินไป
- ใส่ปุ๋ยที่มีปริมาณไนโตรเจนสูงเกินไป
- สภาพความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศค่อนข้างสูงเกิน 90 %
และมีปริมาณน้ำค้างบนใบยาวนาน
- สภาพท้องฟ้ามีเมฆมากและฝนตกติดต่อกัน

โรคใบจุดสีน้ำตาล (Brown Spot) : *Bipolaris oryzae* (Breda de Haan) Shoemaker

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคใบจุดสีน้ำตาล

- สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำขาดธาตุ : N, K, SiO₂, Mn, Mg
- สภาพดินที่มีการสะสมสารพิษซึ่งมีผลกระทบต่อระบบรากข้าว : H₂S
- สภาพดินร่วนปนทราย : ดินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ภาคใต้ ภาคกลาง

โรคกาบใบแห้ง (Sheath Blight): *Rhizoctonia solani* J.G. Kuhn

(*Thanatephorus cucumeris* (Frank) Donk)

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคกาบใบแห้ง

- ปลุกต้นข้าวขึ้นหนาแน่น
- ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนค่อนข้างสูงเกินไป
- ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศและอุณหภูมิสูง

โรคใบขีดสีน้ำตาล (Narrow Brown Spot)

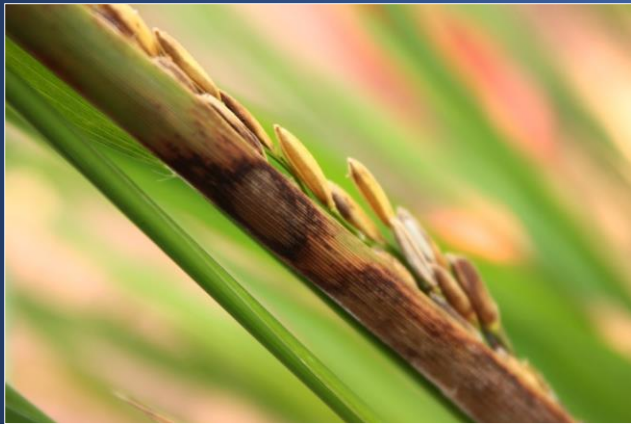
: *Cercospora janseana* (Racib.) Constant.

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคใบขีดสีน้ำตาล

- ปกติมักพบโรคนี้ในระยะใกล้เก็บเกี่ยว
- สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำขาดธาตุ N , K , SiO₂ Mn, Mg

โรคกาบใบเน่า (Sheath Rot): *Sarocladium oryzae* (Sawada) W.Gams and D.Hawksw

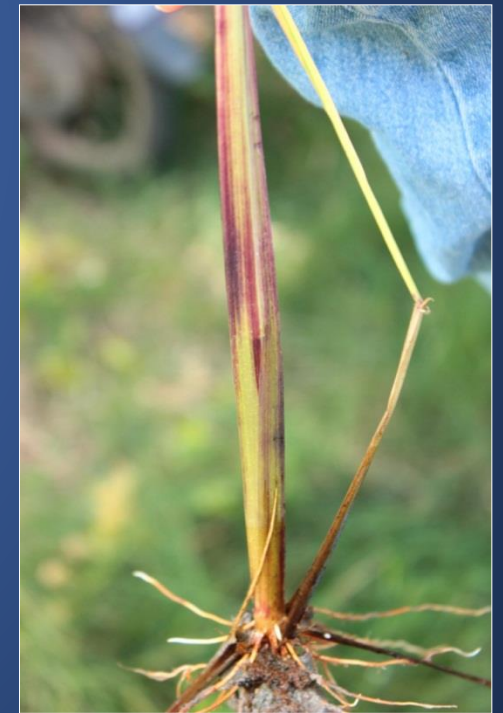

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคกาบใบเน่า

- ปลุกต้นข้าวขึ้นหนาแน่น
- ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนค่อนข้างสูงเกินไป
- ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศและอุณหภูมิสูง

โรคยอดผักดาบ (Bakanae): *Fusarium fujikuroi* Nirenberg

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคถอดฝักรดาบ

- ปลุกต้นข้าวขึ้นหนาแน่น
- ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนค่อนข้างสูงเกินไป
- ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศและอุณหภูมิสูง

โรคเมล็ดต่าง (Dirty Panicle):

Curvularia lunata (Wakker) Boedijn.

Bipolaris oryzae (Breda de Haan) Shoemaker

Sarocladium oryzae (Sawada) W.Gams & D Hawksw

Cercospora janseana (Racib.) Constant.

Fusarium incarnatum (Roberge) Sacc.

Alternaria padwickii (Ganguly) M.B. Elli

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคเมลิอิดต่าง

- ปลุกต้นข้าวขึ้นหนาแน่น
- ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนค่อนข้างสูงเกินไป
- ต้นข้าวออกรวงในช่วงที่มีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศและอุณหภูมิสูงโดยเฉพาะที่มีฝนตกพรำ ๆ

โรคลำต้นเน่า (Stem rot) : *Sclerotium oryzae* Catt.

โรคใบวงสีน้ำตาล (Leaf Scald) :

Microdochium oryzae (Hashioka & Yokogi) Samuel & I.C. Hallett

โรคกล้าเน่าในกระบะเพาะ (Seedling Rot in Nursery Box) :

Curvularia lunata (Wakker) Boedijn.

Bipolaris oryzae (Breda de Haan) Shoemaker

Sarocladium oryzae (Sawada) W.Gams & D Hawksw

Sclerotium sp.

Fusarium verticilliodes (Sacc.) Nirenberg

Fusarium oxysporum Schldl.

โรคข้าวที่มีสาเหตุเกิดจากแบคทีเรีย

โรคขอบใบแห้ง (Bacterial Leaf Blight) :

Xanthomonas oryzae pv. *oryzae* (Ishiyama 1922) Swings et al., 1990

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคขอบใบแห้ง

- ในแปลงนาที่มีระดับน้ำสูง การระบายน้ำไม่ดี
- ช่วงที่มีฝนตกพำ ๆ เสมอ และมีไต้ฝุ่นและมีน้ำท่วม
- ต้นข้าวที่ได้รับปุ๋ยไนโตรเจนค่อนข้างสูงจะเป็นโรครุนแรง

โรคใบขีดโปร่งแสง (Bacterial Leaf Streak) :

Xanthomonas oryzae pv. *oryzicola* (Fang et al., 1957) Swings et al., 1990

สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรคใบขีดโปร่งแสง

- ในแปลงนาที่มีระดับน้ำสูง การระบายน้ำไม่ดี
- ช่วงที่มีฝนตกพริ้ว ๆ เสมอ และมีไต้ฝุ่นและมีน้ำท่วม
- ต้นข้าวที่ได้รับปุ๋ยไนโตรเจนสูงจะเป็นโรครุนแรง

โรคใบแถบแดง (Red Stripe) : *Microbacterium* sp.

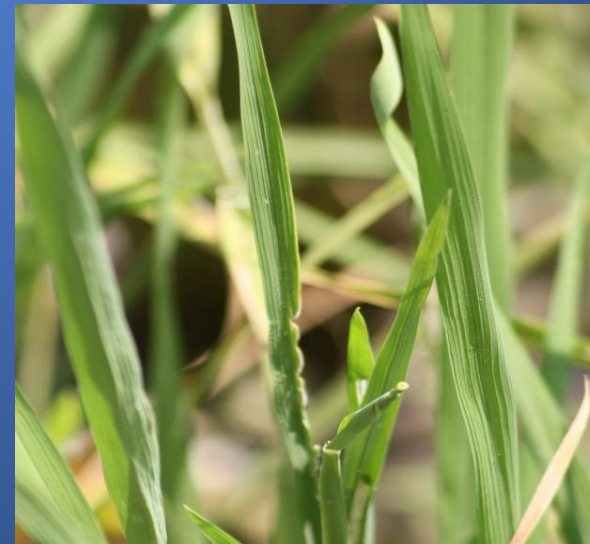

โรคข้าวที่เกิดจากเชื้อไวรัสและไฟโตพลาสมา

โรคใบหงิก (โรคจู๋) : *Rice ragged stunt virus*

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

โรคเขียวเตี้ย (Grassy Stunt) : *Rice Grassy Stunt Virus*

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

โรคใบสีส้ม (Yellow Orange Leaf or Tungro) :

Rice Tungro Bacilliform Virus (RTBV) & Rice Tungro Spherical Virus (RTSV)

เพลี้ยจักจั่นสีเขียว

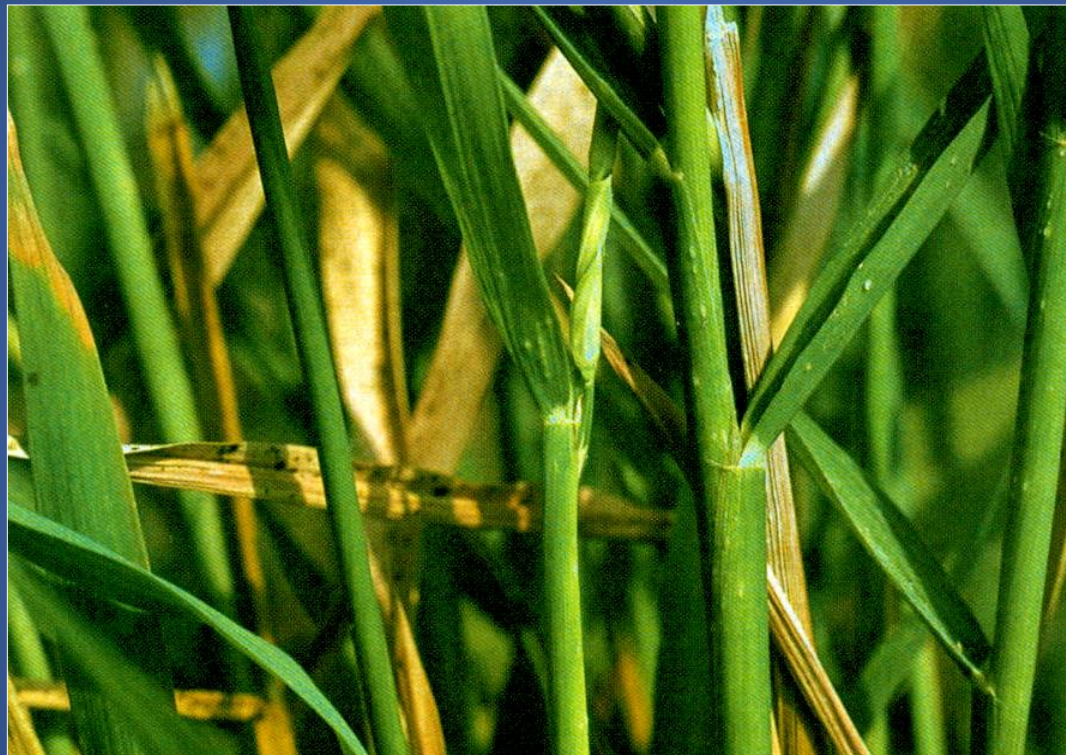
โรคใบสีแสด (Orange leaf) : Phytoplasma

เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก

โรคหูด (Gall Dwarf) : *Rice Gall Dwarf Virus*

เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก

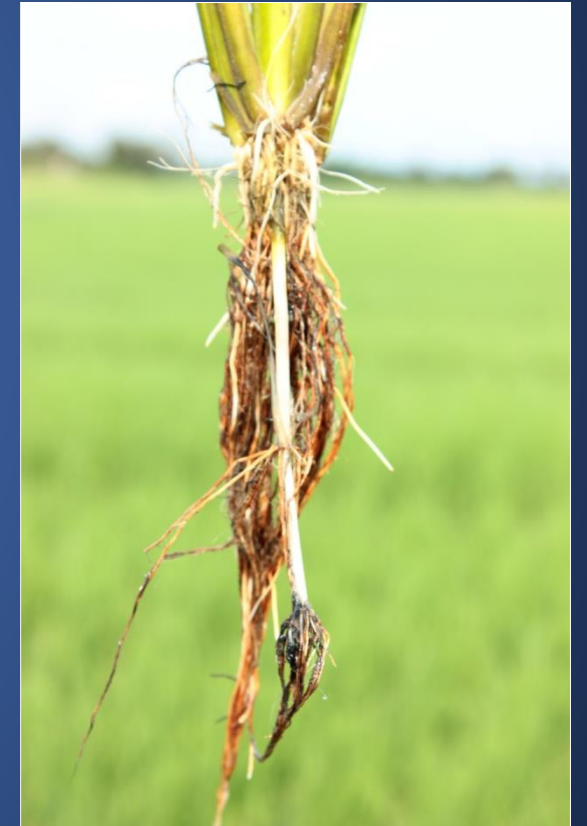
โรคข้าวที่มีสาเหตุเกิดจากไส้เดือนฝอย

โรครากปม(Root Knot) : *Meloidogyne graminicola*

โรคข้าว : ที่ไม่มีเชื้อสาเหตุ

โรคเมათอซัง (Akiochi) : การสะสมของสารพิษ (H_2S) ในดิน

การจัดการโรคข้าว

การป้องกันกำจัดโรคข้าวแบบผสมผสาน

โรคข้าว	การปฏิบัติ/การจัดการ
<p data-bbox="486 439 682 505">โรคไหม้</p> 	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="1072 448 1480 519">1. ใช้พันธุ์ต้านทาน <li data-bbox="1072 544 2219 615">2. ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม คือ 15 - 20 กก./ไร่ <li data-bbox="1072 639 1722 711">3. ใช้ปุ๋ยเคมีตามอัตราที่แนะนำ <li data-bbox="1072 753 1640 825">4. กำจัดวัชพืชรอบแปลงนา <li data-bbox="1072 849 2423 1015">5. เมื่อพบสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูง มีหมอกและน้ำค้างลงจัด ให้ตรวจแปลงนา <li data-bbox="1072 1053 2423 1325">6. เมื่อพบอาการของโรครุนแรงให้ใช้สารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไอโซโพรไธโอเลน หรือ ไตรไซคลาโซล หรือ คาร์เบนดาซิม หรือ คาซูกะมายซิน

โรคข้าว

การปฏิบัติ/การจัดการ

โรคขอบใบแห้ง

1. ใช้พันธุ์ต้านทาน
2. ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม คือ 15 - 20 กก./ไร่
3. ใช้ปุ๋ยเคมีตามอัตราที่แนะนำ และไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง
4. ไม่ควรระบายน้ำจากแปลงที่เป็นโรคไปสู่แปลงอื่น
5. ถ้าพบอาการของโรคให้ใช้สารป้องกันกำจัด เช่น ไตรเบสิก คอปเปอร์ซัลเฟต

โรคข้าว	การปฏิบัติ/การจัดการ
<p data-bbox="333 297 733 382">โรคใบจุดสีน้ำตาล</p> 	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="912 305 2415 582">1. ปรับปรุงดินโดยการไถกลบฟางข้าว ปล่อยให้ย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ก่อนการหว่านข้าว หรือ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ <li data-bbox="912 605 2415 882">2. เมื่อพบอาการของโรคใบจุดสีน้ำตาล 10% ของพื้นที่ใบ ให้ระบายน้ำออกจากแปลงให้รากข้าวได้รับอากาศและเกิดรากใหม่ จึงเอาน้ำเข้าแปลงและใส่ปุ๋ยโพแทสเซียมคลอไรด์ อัตรา 5 – 10 กก./ไร่ <li data-bbox="912 905 2415 1182">3. ถ้าพบโรคที่ใบตรงช่วงที่ข้าวใกล้ออกดอก ให้พ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น คาร์เบนดาซิม + แมนโคเซ็บ หรือ โปรพิโคนาโซล + ไตฟโนโคนาโซล เพื่อป้องกันการเกิดเมล็ดต่าง

โรคข้าว

การปฏิบัติ/การจัดการ

โรคใบหงิก (โรคจู๋)

1. ใช้พันธุ์ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
2. ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม คือ 15 – 20 กก./ไร่
3. ใช้ปุ๋ยเคมีตามอัตราที่แนะนำ
4. ถอนและฝังหรือเผาทำลายต้น/ตอซังของข้าวที่เป็นโรค
5. กำจัดข้าวป่าและวัชพืชรอบแปลงนา
6. เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในแปลงนา ให้หมั่นสำรวจต้นข้าวเป็นโรคและถอนทำลาย
7. เมื่อพบต้นเป็นโรคและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ตั้งแต่ 1 ตัว/ต้น/กอ ให้พ่นสารป้องกันกำจัดแมลงตามคำแนะนำ

โรคข้าว

การปฏิบัติ/การจัดการ

โรคเหี่ยวเตี้ย

1. ใช้พันธุ์ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
2. ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม คือ 15 – 20 กก./ไร่
3. ใช้ปุ๋ยเคมีตามอัตราที่แนะนำ
4. ถอนและฝังหรือเผาทำลายต้น/ตอซัง ของข้าวที่เป็นโรค
5. กำจัดข้าวป่าและวัชพืชรอบแปลงนา
6. เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลใน แปลงนา ให้หมั่นสำรวจ ต้นข้าวเป็นโรค
7. เมื่อพบต้นเป็นโรคและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ตั้งแต่ 1 ตัว/ต้น/กอ ให้พ่นสารฆ่าแมลงตามคำแนะนำ

ความเสียหายระดับเศรษฐกิจเนื่องจากโรคข้าวที่ต้องควบคุมด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืชที่แนะนำ

โรคข้าว	ความเสียหายระดับเศรษฐกิจ
โรคไหม้	ระยะกล้าและแตกกอ พบแผลของโรคไหม้ที่ใบประมาณ 10% ของพื้นที่ใบ ระยะตั้งท้อง พบอาการแผลโรคไหม้ที่ใบธง ข้อแนะนำ ถ้าสภาพอากาศแห้งในตอนกลางวันและชื้นจัดในตอนกลางคืน น้ำค้างยาวนานถึง 9 นาฬิกา มีลมแรง ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชเมื่อพบแผลอาการโรคไหม้ ตั้งแต่ 5% ของพื้นที่ใบขึ้นไป
โรคใบจุดสีน้ำตาล	ระยะข้าวตั้งท้อง พบแผลของอาการโรคใบจุดสีน้ำตาล 5% ของพื้นที่ใบ
โรคกาบใบแห้ง	พบแผลอาการของโรคกาบใบแห้ง 1/3 ของความสูงของต้นข้าว
โรคดอกกระถิน	พ่นป้องกันในระยะก่อนโผล่รวง และระยะน้ำนม
โรคเมล็ดด่าง	พบแผลอาการของโรคใบจุดสีน้ำตาล 5% ของพื้นที่ใบ ที่ระยะข้าวตั้งท้อง
โรคขอบใบแห้ง	เมื่อเริ่มพบแผลของอาการโรคขอบใบแห้งบนใบข้าว
โรคใบหงิกและ โรคเขียวเตี้ย	เมื่อพบต้นข้าวแสดงอาการของเป็นโรคและแมลงพาหะเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล จำนวน 1 ตัวต่อต้น หรือ 1 ตัวต่อกอ
โรคเมათอซัง	ระยะข้าวแตกกอ ต้นข้าวแสดงอาการใบซีดเหลืองคล้ายขาดธาตุไนโตรเจน และมีอาการโรคใบจุดสีน้ำตาล รากดำและมีรากใหม่ที่ระดับเหนือผิวดิน

โรคข้าวที่พบในระยะการเจริญเติบโตต่างๆ

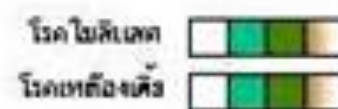
โรคสาเหตุจากเชื้อรา

โรคสาเหตุจากเชื้อแบคทีเรีย

โรคสาเหตุจากเชื้อไฟโตพลาสมา

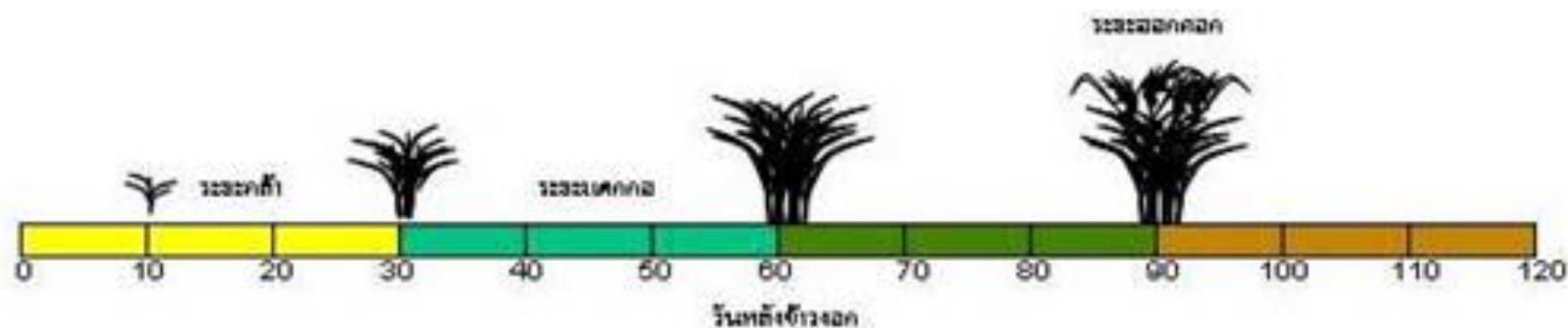
โรคสาเหตุจากเชื้อไวรัส

โรคสาเหตุจากไส้เดือนฝอย

โรคข้าวสาเหตุอื่นๆ

สวัสดีค่ะ